

Read the full book on: [10.1787/pens_outlook-2018-en](https://doi.org/10.1787/pens_outlook-2018-en)

ESAO pensiju sistēmu apskats 2018

Kopsavilkums latviski

Fondēto un kārtējo iemaksu pensiju apvienošana, automātiski mehānismi un spēcīgs drošības tīkls pensionāriem uzlabo pensionēšanās rezultātus.

Politikas veidotājiem, kuri izstrādā pensiju sistēmas, būtu jāapsver to mērķi (nabadzības mazināšana, pārdale, ilgtspēja un patēriņa izlīdzināšana) un riski (demogrāfiskie, sociālie, darba, makroekonomiskie un finanšu).

Ir svarīgs stingrs drošības tīkls pensionāriem, kā arī dažādota un līdzsvarota pensiju sistēma, kas ietver fondētu elementu, jo īpaši valsts uzkrājumu veicināšanā un pārdalē, tiecoties uz ilgtermiņa ieguldījumiem kā uz politikas mērķi. Turklāt labi izstrādātām pensiju sistēmām ir vajadzīgi automātiski mehānismi, kas saskaņo pensiju ar ekonomiskajiem un demogrāfiskajiem apstākļiem. Sistēmām būtu jābūt finansiāli ilgtspējīgām un jāsniedz zināma drošība ar noteiktu pabalstu režīmu.

Dažādojot pensiju sistēmas, valstīm būtu jāievieš fondēts režīms pakāpeniski, jo īpaši gadījumā, ja iemaksas pilnībā vai daļēji aizstās esošu kārtējo iemaksu shēmu. Politikas veidotājiem būtu rūpīgi jāizvērtē pāreja, jo īstermiņā tā var radīt papildu slogu publiskajām finansēm un palielināt riskus indivīdiem.

Valstis var veidot labākus finansiālos stimulus veikt uzkrājumus pensijai

Finansiāli nodokļu un ar nodokļiem nesaistīti stimuli var veicināt uzkrājumus pensijai ar vispārējiem nodokļu atvieglojumiem indivīdiem, samazinot kopējos mūža laikā samaksātos nodokļus, kaut arī tam ir fiskālas izmaksas. Stimulu veidošanā būtu jāņem vērā pensijas uzkrājumu vajadzības un spējas attiecībā uz visām ienākumu kategorijām, kā arī jānodrošina nodokļu neitralitāte starp patēriņu un uzkrājumiem, kas ir viena no minimālajām prasībām.

Nodokļu noteikumiem būtu jābūt skaidriem, stabiliem un konsekventiem visos pensijas uzkrājumu plānos. Nodokļu kredītus, fiksētas likmes nodokļa atskaitījumus vai atbilstošas iemaksas var izmantot, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nodokļu atvieglojumus visās ienākumu kategorijās. Valstis, kuras izmanto nodokļu kredītus, var apsvērt iespēju padarīt tos atmaksājamus un iemaksāt tos pensiju kontos. Ar nodokļiem nesaistīti stimuli, jo īpaši fiksētas nominālās subsīdijas, palīdz vairot uzkrājumus cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. Valstīm ar EET nodokļu sistēmu būtu jāsauglabā atlikto nodokļu struktūra, un visām valstīm, kuras apsver finansiālo stimulu ieviešanu, būtu jāpārbauda savas fiskālās spējas un demogrāfiskās tendences.

Iekasēto maksu saskaņošanai ar pensijas uzkrājumu pārvaldības izmaksām ir nepieciešama labāka informācijas atspoguļošana, cenu noteikšanas regulējums un strukturāli risinājumi

Pensiju pakalpojumu sniegšana ir saistīta ar izmaksām, piemēram, administrācijas un ieguldījumu darbībām, ko apmaksā locekļi un darbinieki. Šādas izmaksas var būtiski ietekmēt kopējo pensijas uzkrājumu galīgo vērtību. Daži pensiju plāni, piemēram, tādi, kas sniedz plašāku izvēli, var arī būt dārgāki.

Pasākumi pārredzamības uzlabošanai ir būtiski svarīgi, taču ar tiem nepietiek, lai saskaņotu izmaksas un maksas. Tie vislabāk darbojas ar cenu noteikšanas regulējuma un strukturālu risinājumu atbalstu. Lai maksimāli palielinātu neto ienākumus, politikas veidotāji un regulatori var arī izmantot tādus pasākumus kā, piemēram, salīdzinošā novērtēšana un ieguldījumu izdevumu ciešāka sasaistīšana ar portfeļa rezultātiem.

Valstiski nozīmīgu ieguldījumu iestāžu pārvaldība un ieguldījumu pieejas sniedz lietderīgus norādījumus tiesisko regulējumu stiprināšanai

Vairākām valstiski nozīmīgām ieguldījumu iestādēm ir kopējas iezīmes, un tās apliecina labu pārvaldību un ieguldījumu pieejas. Tām ir tiesiskais un juridiskais regulējums, kas nav cieši saistīts ar valdību; skaidri pausti uzdevumi ieguldījumu politikas veidošanai; pārraudzības padome, kas atskaitās kompetentajām iestādēm un locekļiem; kā arī pārredzamība par pārvaldības kārtību un savu ieguldījumu un riska pārvaldību, lai saglabātu atbildību pret dažādām ieinteresētajām personām.

Šādas iestādes pauž savus darbības mērķus saistībā ar galveno uzdevumu un pārrauga darbību attiecībā pret šādu ilgtermiņa mērķi, nevis pret tirgus kritērijiem. Mērķa datuma un dzīves cikla fondi ir vēlamā stratēģija iestādēm ar individuāliem kontiem. Ilgtermiņa atdeves stratēģijas var sniegt augstāku atdevi, taču pastāv lielāks risks, ka locekļiem pēc pensionēšanās būs pieejami nepietiekami līdzekļi.

Automātiskas iezīmes, standarta iespējas, vienkārša informācija un izvēle, finansiālie stimuli un finansiālā izglītība rada labākus pensionēšanās rezultātus

Zems zināšanu līmenis finanšu jomā un ar rīcību saistīti aizspriedumi var likt cilvēkiem pieņemt nepiemērotus lēmumus attiecībā uz pensionēšanos.

Mehānismi, piemēram, automātiska reģistrēšana un iemaksu pieaugums, var iegrožot inerci, lai padarītu pensiju sistēmas iekļaujošākas un palīdzētu paaugstināt iemaksu līmeņus. Cilvēki, kuri nespēj vai nevēlas izvēlēties iemaksas likmi, pensijas pakalpojuma sniedzēju, ieguldījumu stratēģiju vai pensionēšanās produktu, varētu izmantot standarta iespējas.

Pastāv arī citi rīki, kas palīdz pieņemt lēmumus, tostarp tīmekļa lietotnes, kas ierobežo iespējas un atvieglo salīdzināšanu, kā arī finansiāli stimuli. Pensijas pārskatos galveno informāciju var sniegt vienkārši, savukārt finansiālās izglītības semināri un finanšu konsultācijas var palīdzēt cilvēkiem informāciju izprast.

Lielāka elastība attiecībā uz pensionēšanās vecumu un progresīvi valsts pensiju un nodokļu noteikumi risina finansiālā ziņā nelabvēlīgo situāciju iedzīvotāju grupām ar īsāku paredzamo mūža ilgumu

Indivīdiem zemāka līmeņa sociālekonomiskajās grupās ir īsāks paredzamais mūža ilgums nekā augsta līmeņa sociālekonomiskajās grupās. Viņi var būt finansiāli nelabvēlīgā situācijā, ja viņi pavada īsāku laiku pensijā, kas saistīta ar darba dzīvi, saņemot zemāku "atdevi" no iemaksām, kas veiktas viņu fondētajā pensiju avotā. Valsts pensijas un nodokļu noteikumi var palīdzēt mazināt šādu nelabvēlīgu situāciju.

Veidojot politiku pensiju sistēmas ilgtspējas uzlabošanai, ņemot vērā paredzamā dzīves ilguma pieaugumu, būs jāņem vērā, kā cilvēki var tikt ietekmēti atkarībā no sociālekonomiskās situācijas un dzimuma. Kopumā būs jāstrādā ilgāk, taču ne visas grupas to noteikti spēs. Lielāka elastība saistībā ar pensionēšanās vecumu ir būtiski svarīga, lai uzlabotu pensijas rezultātus visām grupām un nodrošinātu, ka zemāka līmeņa sociālekonomiskās grupas pensijā netiek sodītas par īsāku paredzamo mūža ilgumu.

Apgādnieka zaudējuma pensijas joprojām ir nozīmīgas, taču tām nevajadzētu ierobežot stimulus strādāt vai veikt pārdali starp neprecētiem cilvēkiem un pāriem

Apgādnieka zaudējuma pensijas joprojām ir vajadzīgas, lai stabilizētu dzīves līmeni pēc partnera nāves. Tomēr saņēmējiem nebūtu jābūt tiesīgiem uz pastāvīgu apgādnieka zaudējuma pensiju pirms pensionēšanās vecuma. Tā vietā būtu jābūt pieejamiem īslaicīgiem pabalstiem, lai palīdzētu pielāgoties jaunajai situācijai.

Apgādnieka zaudējuma pensiju izmaksas būtu jāinternalizē katrā pāri vai vismaz starp visiem pāriem. Budžeta ziņā neitrālā reformā tas nozīmē, ka neprecēto cilvēku pensijas līmenis būs augstāks nekā tiem, kas ir pāri un saņem apgādnieka zaudējuma pensiju.

Partneriem no iepriekšējām savienībām nebūtu jābūt tiesīgiem, jo viņiem nav pašreizēja patēriņa, kas jāsedz. Pensiju tiesību sadalīšana sniedz dažas priekšrocības, lai arī dažas valstis dod priekšroku individuālai pieejai partneriem, tostarp nolūkā veicināt dzimumu līdztiesību.

© OECD

This summary is not an official OECD translation.

Reproduction of this summary is allowed provided the OECD copyright and the title of the original publication are mentioned.

Multilingual summaries are translated excerpts of OECD publications originally published in English and in French.

[Read the complete English version on OECD iLibrary!](#)

© OECD (2018), *OECD Pensions Outlook 2018*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/pens_outlook-2018-en